

harcolni a gyűlöletes ellenség ellen" F.Sz OSZENYEV harcos sem hagyta el a helyét súlyos sebesülése ellenére sem azzal, hogy „míg ver a szívem, nem hagyom el a harcmezőt, századomat és parancsnokomat”.

A HOMOKÉrt folytatott harcokban ANTONOV hadnagy emelkedett ki. Mikor elesett harckocsijának vezetője, ő maga vezette harckocsiját rohamra, amikor pedig azt kilőtték, személyzetével védőállásba helyezkedett és géppisztolytűzzel, valamint gránátokkal néhány fasiszta egységet meg is semmisített.

SINYAKOV harcos elsőként tört be IPOLYVECÉRE, harcba kezdett az egyik faluszéli házból és bár csipőjén megsérült, gránátokkal megtisztítva maga előtt az utat, egész szakaszát magával ragadta. A társuk hősiességétől fellelkedett katonák bátran törtek az ellenségre és hamarosan ki is verték azt IPOLYVECÉRŐL.

Az emlékezetes napok óta negyedszázad telt el. A szovjet emberek őszintén örülnek a testvéri Magyarország sikereinek, melyeket a gazdasági életben, a kultúrában, a tudomány és technika területén elért. A magyar népnek rengeteg munkájába, energiájába és erőfeszítésébe került, hogy magas színvonalra érjen el a szocialista építésben. Az elmúlt évek során a magyar dolgozók a MSzMP vezetésével új Magyarországot építettek fel, melyben új élet pezseg és mely új embert nevel.

A szovjet katonák tiszta szívből kívánnak a Magyar Népköztársaság dolgozóinak és a Magyar Néphadsereg harcosainak további sikereket a szocialista építésben és hazájuk védelmi képességének megerősítésében.

1969. november 25.

G. ZAVIZION
páncélos altábornagy

Hősök emlékmúzeuma

Megyénk felszabadulásának 25. évfordulója tiszteletére nyitotta meg kapuit a megyei felszabadulási és partizán emlékmúzeum Karancsberényben, a Nógrádi Sándor elvtárs vezette partizánegység hajdani harcálláspontján. Első ízben történt meg hazánkban, hogy egy kisebb közigazgatási egység, egy megye felszabadulásával kapcsolatos hősi harcok, továbbá a megye dolgozó népének ellenállása, partizánharcai történetét megőrző dokumentumokat állandó kiállítás keretében mutatnak be.

A múzeum nem pantheon. A múzeumok feladata a kort életközelségbe hozni, a kor levegőjét adni a látogatóknak és megmenteni az utókornak a korszakot legjobban meghatározó anyagot. Évek, évtizedek szorgalmas munkája teszi lehe-

tővé azoknak az emlékeknek az összegyűjtését, melyek közül a leglényegesebbeket kiemelve a legjellemzőbben tudjuk bemutatni a korszakot és ugyanakkor a mindennapok varázsát is nyújtani lehet a látogatóknak. Ha egy múzeum anyagából hiányzik a kor levegőjét tükrözni tudó tárgyi anyag, akkor az élet hiányzik a múzeumból. Mindezekből következik, sok apró munka és nagy felelősségtudat kell, hogy a múltból a jelenbe vezető lépcsők fokait rekonstruáljuk. Minél inkább sikerül a gazdag tárgyi anyagon keresztül élővé tenni a múzeumot, annál inkább hozzájárulnak ahhoz, hogy az utókor, új nemzedék, melynek nincs már a tárgyalt korszakból közvetlen élménye, meglevő ismereteit a múzeumi anyagon keresztül bővíteni tudja és élményszerűen tegye magáévá,

Múzeum létesítésének csak akkor van lehetősége, ha az a korszak, melyet bemutatni igyekszünk, valóban kiemelkedő, emberi sorsokat alakító, társadalomformáló és a megőzésre mindenképpen méltó. Hazánk felszabadítása 25 évvel ezelőtt ilyen történelmi esemény volt. A felszabadulás, a felszabadítás során meginduló küzdelem népünk történetének legjelentősebb szakasza, mely új irányt szabott az egész magyar társadalom fejlődésének. E történelmi ténnyel indult meg hazánkban az a folyamat, mely az elnyomott osztályok felszabadításához és egy új szocialista társadalmi rend kialakításához vezetett. Jelentősebb történelmi eseményt nem is lehet keresni, mely méltóbb lehetne a megőzésre. Mindazon erőknak a küzdelme, melyek e történelmi korszakban a haladás irányában hatottak, igaz eseményeket adnak ifjúságunk neveléséhez. Embernevelés csak ilyen példaképek, igaz események birtokában lehet. Múzeumunk létesítésekor tehát nemcsak a történész szempontjai érvényesültek, hanem a pedagóguséi is.

A múzeum egyrészt emlékmúzeum, a Nógrádi-partizáncsoport omlékmúzeuma. A történelmi hűségüknek megfelelően azonban a Nógrádi-partizáncsoport tevékenységét a megye munkásainak, parasztjainak elienállásával való szerves egységben mutatja be. Egy partizáncsoport működése nem szűkíthető le csoporttevékenységre, megérteni is csak a nagy társadalmi háttérben érthető meg. Nem véletlen, hogy megyénkben létesült az első ilyen jellegű vidéki múzeum. Indokolja és törvényszerűvé teszi ezt az, hogy megyénk területén zajlott le hazai viszonyaink mellett a legjelentősebb ellenállási tevékenység. A Nógrád megyében élő nagyüzemi szervezett munkásság nemcsak 1919-ben, de 1944-ben is megmutatta, hogy tud a történelmi helyzetnek megfelelően, forradalmian cselekedni. Emlékmúzeumunkban azonban nemcsak a megyében lezajlott ellenállási mozgalmak és partizánharcok megőrkítésére törekedtünk, hanem igyekeztünk bemutatni a megye felszabadítását is. A Szovjetunió Vörös Hadseregének katonai győzelme nélkül nem bontakozhatott volna ki megyénkben sem széleskörű küzdelem a fasizmus ellen, a magyar ellenállás a legszorosabb kapcsolatban van azzal a harccal, mely a hazánkat felszabadító szovjet hadsereg katonái nevéhez fűződik. Múzeumunk tehát a fenti elveknek megfelelően foglalkozik a megye felszabadításával, a megyében kibontakozó széleskörű ellenállással, partizántevékenységgel és ezen belül a Nógrádi-partizáncsoport tevékenységével.

Az emlékmúzeum létesítése során végzett kutatómunka is komoly tanulságokkal szolgál. Az első pillanatban a külső szemlélő előtt szinte érthetetlenek azok a nehézségek, amelyekkel e korszak kutatója szembekerül. Alig negyedszázad, egy emberöltő sem választ el bennünket e nagy történelmi eseménytől, mégis, ez

a negyedszázad nagyobb és gyorsabb pusztítást vitt végbe az emlékanyagban, mint néha a történelem során századok. A levéltári anyagot tekintve pl. csak morzsák találhatók, ésnagyon sok kutatómunka szükséges még ahhoz, hogy e gyér anyag bővüljön. Az 1848-49-es szabadságharc és az utána következő évtizedek szinte teljesnek mondható levéltári anyagához viszonyítva e korszakból csak egyes iratokat találtunk. E kevés anyag is nagy ballaszt papíryanagban van elrejtve, melyet a XX. század modern államgépezete képes termelni. Ugyanígy elszomorító, ha a fényképezési technika fejlettsége mellett azt a képanyagot vizsgáljuk, melyet az utókorra átmenteni sikerült. A dokumentum képanyagon túlmenően rendkívül szegényes a tárgyi anyag is, mely e korszakból egész megyére kiterjedten fennmaradt.

Mindzeket nem azért írjuk le, hogy kiemeljük a meglévő anyag jelentőségét és értékét, hanem figyelmeztetni szeretnénk arra a jelenségre, hogy civilizált körülményeink, amilyen gyorsan és amilyen nagy tömegben képesek létrehozni dokumentumokat, ugyanolyan gyorsan el is pusztítják azokat. Fokozatosabb gondnal és figyelemmel kell tehát a meglévők felett örködni. Szükség lenne az oly nagy és társadalmilag hasznos mozgalmak fölött, mint a papírgyűjtés, rongygyűjtés, vasgyűjtés stb. tudományos védnökséget vállalni, hogy e nemes és hasznos tevékenység akaratlanul is ne váljon a múlt temetőjévé is.

Természetesen a kutató egy oly időszak küzdelmeiről, mely a volt uralkodó osztály hatalmának fegyveres erővel történő megdöntését célozta, mely során katonai hadműveletek zajlottak le, nem várhat mutatós, kirakatba való dokumentumokat. Az uralkodó osztály a reá nézve terhelő, a számukra negatívumaiban is értékes anyagot céltudatosan igyekezett megsemmisíteni. Azok, akik e küzdelem részesei voltak, nap mint nap álltak szemben a halállal, a rejtőzés, az álcázás, a bizonyítékok hiánya az életüket védte. Ilyen körülmények között tehát nyilván kevés a dokumentumanyag. Az apróbb emlékek azonban most is ott találhatók-megbecsülve, vagy elfeledve – a családi gyűjteményekben. Egy egész társadalom haladásáért küzdöttek az emlékek tulajdonosai, így az egész társadalom igényli, hogy a hősök, a vértanúk emlékei a társadalom közkincsévé váljanak.

Kis múzeumunk létrehozása során meg kellett küzdeni az előbb említett nehézségekkel. A cél nem is lehet az, hogy az eddig elért eredménnyel pontot tegyünk e gyűjtőmunkára. Bizunk abban, hogy a múzeum is lelkesíteni fog a további kutatómunkára, és szélesebb, magasabb szinten indul meg a gyűjtőtevékenység, melynek végső célja a megye felszabadítási és partizánharcait tükröző emlékek maadéktalan összegyűjtése. E kutatómunka eredménye attól függ, hogy mily mértékben fogja élvezni a társadalom legszélesebb tömegeinek támogatását. A múzeum pedig, mely 1944-ben otthont adott a partizánoknak, otthont ad annak az anyagnak, mely őrzi azok emlékét, akik 25 évvel ezelőtt küzdelmükkel örök időkre beírták nevüket megyénk történetébe.

SZABÓ BÉLA